

Senatu Univerziteta Union u Beogradu i
Nastavno-naučnom veću
Beogradske bankarske akademije,
Fakultet za bankarstvo, osiguranje i finansije u Beogradu

Odlukom Nastavno-naučnog veća Beogradske bankarske akademije, Fakultet za bankarstvo, osiguranje i finansije u Beogradu br. od 418 od 08.07.2016. i odlukom Senata Univerziteta Union Beograd br. A244-02/16 od 12.07.2016. imenovani smo u Komisiju za ocenu i odbranu doktorske disertacije kandidatkinje **Une Sikimić**, magistra bankarskog i finansijskog menadžmenta i predložene teme za doktorsku disertaciju pod naslovom: **„Analiza faktora migracije regularnih kreditnih plasmana u neperformansne plasmane u poslovnim bankama Republike Srbije“**. Pošto smo proučili završenu doktorsku tezu kandidatkinje, podnosimo sledeći

REFERAT

1. Osnovni podaci o kandidatu

Una Sikimić, rođena je u Trebinju, gde je završila osnovnu školu i gimnaziju. Osnovne akademske studije završila je na fakultetu za menadžment „Braća Karić” u Beogradu, sa prosečnom ocenom 10,00 (deset) u toku studija, odbranivši diplomski rad sa ocenom 10 (deset), na pomenutoj visokoškolskoj ustanovi 2005. godine, kod prof. dr Branka Živanovića, na temu „Kreditna analiza“. Iste godine upisala je magistarske akademske studije na fakultetu za menadžment „Braća Karić”, koje je završila sa prosečnom ocenom 10,00 (deset), odbranivši magistarsku tezu pod nazivom „Upravljanje kreditnim rizikom korporativnih klijenata u komercijalnom bankarstvu – uticaj na kvalitet i strukturu kreditnog portfolia”, 2011. godine. Završetkom magistarskih studija, stekla je zvanje magistra nauka bankarskog i finansijskog menadžmenta.

Akademsku karijeru započinje tokom osnovnih studija, kao demonstrator na predmetu Bankarstvo. Od oktobra 2005. godine, bila je angažovana kao asistent na predmetima Bankarstvo i Međunarodne poslovne finansije, redovna nastava i engleska divizija, na Fakultetu za menadžment „Braća Karić“. Krajem 2008. godine, bila je gostujući predavač na Beogradskoj bankarskoj akademiji - Fakultet za bankarstvo, osiguranje i finansije, na predmetima Bankarstvo i Bankarsko poslovanje.

Profesionalnu karijeru započinje početkom 2006. godine, kao finansijski analitičar u privrednom društvu „Tehnik & kom” doo. Bankarsku karijeru započinje sredinom 2007. godine kao stariji analitičar u Odeljenju analize kreditnog rizika pravnih lica, u Komercijalnoj banci a.d. Beograd, a od septembra 2009. godine zaposlena je na poziciji direktora Odeljenja

analize kreditnog rizika pravnih lica. Od 2010. godine član je Nadzornog odbora Komercijalne banke a.d. Banja Luka i član je Odbora za reviziju Komercijalne banke ad Budva.

Pregled radova kandidatkinje:

1. **Monetarna politika: Kretanje referentne (REPO) kamatne stope** NBS,MAP (2012, br. 1-2),koautor
2. **Misconduct of the Key Policy Rate: The Case of Serbia**, članak je objavljen u knjizi "Serbian and European Union: Economic lessons From the New Member States" 2011. godine; izdavač Institut ekonomskih nauka; B.Živanović, M.Kovačević, U.Vukoje
3. **Unapređenje korporativnog identiteta i kreiranje strategije pozicioniranja brenda**, Marbo Company; časopis "Marketing" (jun 2004/2), koautor

Kandidatkinja je učestvovala i na sledećim projektima:

1. Projekat kreiranja i implementacije novih kreditnih predloga, član tima, Komercijalna banka ad Beograd, 2013. godina
2. Kreiranje procedura i metodologija za analizu kreditnog rizika privrednih subjekata, banaka i hartija od vrednosti za Komercijalnu banku ad Beograd, Komercijalnu banku ad Banja Luka i Komercijalnu banku ad Budva – interni dokumenti navedenih finansijskih institucija, 2011. Godina

Pohađala je seminare i stručne simpozijume, od kojih se mogu izdvojiti:

1. **NAPS**, *Interni modeli za kreditni scoring za segment preduzeća* (novembar 2011);
2. **Euromoney Course– Financial Training**, Paris: *Corporate Credit Analysis and Financial Modelling* (oktobar 2010);
3. **A.T.Kearney** –*Strategic project of „Sector Analysis and Company Strategy”*; predavač Mr.Andrej Vizjak (novembar 2005 - maj 2006);
4. *Practice in Managerial Analysis and Decision Making using the Case Method*; predavač Ms.Lee Nordgen, Professor with MBA from Harvard Business School (oktobar 2003 - jun 2004) i brojni drugi seminari, konferencije i sl.

2. Osnovni podaci o doktorskoj disertaciji

Predmet doktorske disertacije predstavlja analiza uzroka nastanka migracija, odnosno faktora prikazanih kroz parametarske varijabile koji su izazvali migraciju regularnih kreditnih plasmana u neperformansne plasmane u poslovnim bankama u Republici Srbiji. U disertaciji akcenat je stavljen na testiranje teorijskih pretpostavki da poslovne banke mogu identifikovati uzroke i kritične faktore koji dovode do nastanka neperformansnog kreditnog plasmana. Zaključak i poruka rada je da se davanjem posebnog ranga predmetnim faktorima prilikom odobravanja plasmana, može preduprediti njihov nastanak.

Kao cilj disertacije kandidatkinja je postavila dokazivanje osnovne teorijske pretpostavke da poslovne banke mogu identifikovati kritične faktore, čak i delom kvantifikovati njihov uticaj, koji dovode do nastanka neperformansnog kreditnog plasmana, a davanjem posebnog ranga predmetnim faktorima prilikom odobravanja konkretnog plasmana, mogu preduprediti njihov nastanak. Za dopunske ciljeve odredila je dokazivanje pozitivnog uticaja adekvatne selekcije i ocene kvalitativnih i kvantitativnih faktora korporativnih klijenata na portfolijo poslovne banke, u smislu, da po pravilu, ukoliko se prilikom odobravanja kreditnog plasmana izvrši njihova adekvatna selekcija predmetni plasmani neće migrirati u neperformansne plasmane.

Kandidatkinja ističe, da imajući u vidu karakteristike domicilnog bankarskog sektora, posmatrano kroz signifikantan rast nivoa rizičnih plasmana, analiza uzroka nastanka rizičnih kreditnih plasmana i identifikacija ključnih elemenata u proceni kreditnog rizika pojedinačnih plasmana korporativnih klijenata je vrlo aktuelna u ovom trenutku. Posebno apostrofirajući značaj identifikovanja faktora koji utiču na nastanak kontaminiranog plasmana koji imaju naglašen značaj sa aspekta određivanja i definisanja preventivnih mera poslovne banke, kroz: nivo kamatne stope, kvalitet kolateralu ili pojačan monitoring.

Kandidatkinja je u disertaciji postavila ključnu hipotezu (hipoteza prvog reda) koju je odbranila kroz dokazivanje tri hipoteze nižeg ranga (hipoteze drugog reda).

Za osnovnu hipotezu, hipotezu prvog reda, kandidatkinja je uzela polazište da komercijalne banke mogu identifikovati kritične faktore koji dovode do nastanka neperformansnog kreditnog plasmana, a da davanjem posebnog ranga tim faktorima prilikom odobravanja plasmana, mogu kontrolisati i minimizirati mogućnost njihovog nastanka.

Hipotezu prvog reda odnosno, osnovnu hipotezu, kandidatkinja je odbranio dokazivanjem hipoteza drugog reda.

Prva hipoteza drugog reda: Ukoliko se izvrši adekvatna selekcija i ocena **kvantitativnih** faktora (*eng. Hard facts*) na osnovu finansijskih izveštaja preduzeća, po pravilu, kreditni plasmani neće migrirati u neperformansne plasmane.

Druga hipoteza drugog reda: Ukoliko se izvrši adekvatna selekcija i ocena **kvalitativnih** faktora (*eng. Soft facts*) koji su prihvatljivi za poslovnu banku, po pravilu, kreditni plasmani neće migrirati u neperformansne plasmane.

Treća hipoteza drugog reda: Ukoliko je realna imovina preduzeća, angažovana u poslovnom procesu, najmanje jednaka ili veća od ukupnih kredita, obično, kreditni plasmani neće migrirati u neperformansne plasmane.

Smatramo da su hipoteze adekvatno dokazane nizom nalaza iz relevantnih naučnih izvora i empirijskim istraživanjem.

3. Prikaz i ocena sadržaja doktorske disertacije

Komisija je stava da je kandidatkinja dobro postavila strukturu rada, razvijajući ga u tri logično povezana dela.

U uvodnom delu rada, kandidatkinja, detaljno opisuje predmet razmatranja i ciljeve rada, kao i značaj identifikovanja kritičnih faktora koji dovode do nastanka kreditnih aranžmana loših performansi za stabilnost domicilnog bankarskog sektora. Kandidatkinja je u uvodnom delu najavila selekciju kritičnih nefinansijskih i finansijskih pokazatelja koje je potrebno identifikovati i dodeliti im poseban rang prilikom odobravanja kreditne odluke i testiranje pretpostavki upotrebom metoda statističke analize, kako bi se obezbedio viši stepen sigurnosti prilikom odlučivanja o prihvatanju ili odbacivanju hipoteza.

U prvom delu rada, pod nazivom „Determinante neperformansnih plasmana u savremenom komercijalnom bankarstvu“ kandidatkinja je istakla osnovne teorijske determinante kreditnih aranžmana loših performansi, i dala pregled faktora koji dovode do nastanka kontaminiranih potraživanja u poslovnom bankarstvu. Takođe, detaljno je ukazala na modele predmetnih plasmana, segmentirajući ih i analizirajući kroz stepene kompleksnosti problema i mogućnost i način njihovog saniranja. Osim detaljne analize postojećih teorijskih osnova, kandidatkinja ističe specifičnost kontaminiranih plasmana u nacionalnom bankarskom sektoru, analizirajući njihov volumen i strukturu.

U drugom delu rada, pod nazivom „Faktori migracija regularnih plasmana preduzeća u neperformansne plasmane“, kandidatkinja ukazuje na uticaj kvantitativnih i kvalitativnih parametara iz poslovanja preduzeća, na nastanak neperformansnih kreditnih plasmana, sa ciljem njihovog blagovremenog identifikovanja u fazi odobravanja plasmana i smanjenja verovatnoće migriranja u rizični plasman.

Treći deo rada, pod nazivom „Empirijska analiza faktora migracija regularnih kreditnih plasmana u neperformansne plasmane preduzeća u bankarskom sistemu Republike Srbije“, predstavlja ključni istraživački deo u kome kandidatkinja kroz konciznu analizu nefinansijskih i finansijskih pokazatelja kreditnog boniteta selektovanog uzorka preduzeća u Republici Srbiji dokazuje osnovnu hipotezu da poslovna bankama može identifikovati kritične faktore iskazane kroz parametarske varijable koji dovode do nastanka neperformansnog kreditnog plasmana, a davanjem posebnog ranga predmetnim faktorima prilikom donošenja kreditne odluke, moguće je minimizirati njihov nastanak. Hipotezu prvog reda, kandidatkinja je dokazala kroz dokazivanje potpornih hipoteza drugog reda. Kandidatkinja je izvela zaključke da ukoliko se inicijalno, prilikom donošenja kreditne odluke, izvrši adekvatna selekcija i ocena kritičnih kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja performansi preduzeća, te im se dodeli poseban rang, po pravilu, kreditni aranžman neće migrirati u neperformansni. Analiza je urađena na selektovanom uzorku od 57 korporativnih klijenata bankarskog sektora Republike Srbije, kojima se tokom analiziranog petogodišnjeg perioda narušavaju performanse i završavaju u statusu difolta.

U zaključnim razmatranjima kandidatkinja je sublimirala teorijske osnove i nalaze empirijskog istraživanja koji su iste dokazali. Dodatnu sigurnost u dokazivanju hipoteze prvog reda kandidatkinja je obezbedila i korelacionom vezom kojom je testirala u kojoj meri deklinacija selektovanih pokazatelja performansi preduzeća dovodi da kreditni aranžman upućen predmetnom preduzeću postane neperformansan. Shodno tome, rad će pružiti osnove za dalje naučne diskusije na temu upravljanja kreditnim procesom u nacionalnom bankarstvu. Zaključci će dodatno pružiti mogućnost naučno zasnovanog razmatranja dosadašnjeg razvoja procedura i tehnika za upravljanje kreditnim rizikom u bankarskom sistemu Republike Srbije.

Na taj način omogućiće se jasna osnova za determinisanje budućih strategija za upravljanje portfolijom poslovne banke.

4. Metode koje su primenjene u istraživanju

U istraživanju kandidatkinja je koristila sledeće naučne metode:

- Deskriptivnu;
- Komparativnu;
- Induktivno-deduktivnu;
- Metod apstrakcije;
- Statističke metode;
- Metode intervjua i ankete.

Istraživanje i analiza baziraju se na deskriptivnoj statistici i korelacionoj vezi finansijskih i nefinansijskih pokazatelja performansi preduzeća u cilju ukazivanja na set ključnih parametara koji ukazuju na verovatnoću migracije regularnog u kontaminirani kreditni plasman poslovne banke.

Podaci i serije prikupljeni su iz sledećih izvora:

- Narodne banke Srbije;
- Udruženja banaka Republike Srbije;
- Međunarodnih razvojnih finansijskih institucija – Svetske banke, MMF, IBRD, EBRD;
- Publikacija Centralne banke Republike Srbije;
- Poslovnih banaka i finansijskih institucija;
- Agencije za privredne registre.

Na osnovu dobijenih rezultata istraživanja, pomoću induktivno-deduktivnih metoda kandidatkinja je izvela zaključke, kako bi dokazala hipotezu prvog reda.

5. Ostvareni rezultati i naučni doprinos disertacije

Naučni značaj istraživanja ogleda se u temeljnoj analizi teme „ Analiza faktora migracije regularnih kreditnih plasmana u neperformansne plasmane u poslovnim bankama Republike Srbije “. Stava smo da je kandidatkinja uspešno identifikovala faktore migracija regularnih plasmana preduzeća u neperformansne plasmane i uspešno ukazala na uticaj odabranih kvantitativnih i kvalitativnih parametara iz poslovanja preduzeća, na nastanak neperformansnih kreditnih plasmana. Smatramo da se ovakvim pristupom može blagovremeno identifikovati, u fazi odobravanja plasmana, i kontrolisati verovatnoća migriranja regularnog u rizični plasman.

Istraživački rad dokazuje postojeće teorijske pretpostavke da je moguće identifikovati kritične finansijske i nefinansijske faktore poslovanja preduzeća, koji mogu pogrešnim upravljanjem od strane menadžmenta preduzeća, firmu dovesti u stanje difolta. Takođe je

dokazano da se nakon identifikacije njima treba dodeliti kritičniji rang, čime bi se adekvatno upravljalo kretanjem navedenih parametara i predupredila mogućnost difoltiranja preduzeća tokom kreditne podrške.

Shodno navedenom, rad unapređuje naučne i stručne diskusije intenzivirane posljednjih godina oko uticaja adekvatnog upravljanja bankarskim rizicima i povećanju stabilnosti bankarskog sistema u periodu globalnih finansijskih kriza, kao i u periodu finansijskih kriza u zemljama iz kojih domicilni bankarski kapital potiče. Zaključci dodatno pružaju mogućnost naučno zasnovanog razmatranja dosadašnjeg modela upravljanja kreditnim procesom i tretmanom difoltnog rizika u njemu u poslovnom bankarstvu Republike Srbije. Na taj način omogućen je osnov za determinisanje budućih strategija prilikom donošenja kreditnih odluka poslovnih banaka i posebnom tretmanu difolt-riziko faktora u njemu. Rezultati istraživanja od značaja su za domicilnu akademsku i stručnu javnost, poslovne banke i regulatorna tela.

6. Zaključak i predlog komisije

Doktorska disertacija mr Une Sikimić, pod nazivom „**Analiza faktora migracije regularnih kreditnih plasmana u neperformansne plasmane u poslovnim bankama Republike Srbije**“ je urađena u skladu sa odobrenom prijavom. Doktorska disertacija jeste rezultat originalnog naučnog rada doktoranta. Sve polazne hipoteze rada su dokazane metodom statističke i ekonomske analize.

Problem koji je u disertaciji razmatran jeste relevantan kako u teorijskom smislu, tako i u smislu njegovih praktičnih posledica. Nalazi, preporuke i rešenje kandidatkinje su po oceni Komisije, originalni i samostalni. Rešenja i preporuke koje daje kandidatkinja su relevantni, kako za razvijanje teorijskih znanja o prirodi ovog fenomena, tako i za unapređenje prakse nacionalnih poslovnih banka prilikom procene izloženosti i upravljanja kreditnim rizikom.

Uzevši u obzir aktuelnost i značaj teme, njen predmet, jasno definisane ciljeve i odbranjene hipoteze, adekvatan teorijsko-metodološki okvir, kao i naučni doprinos predložene doktorske disertacije kandidatkinje mr Une Sikimić, Komisija je zauzela stav da je disertacija podobna za javnu odbranu.

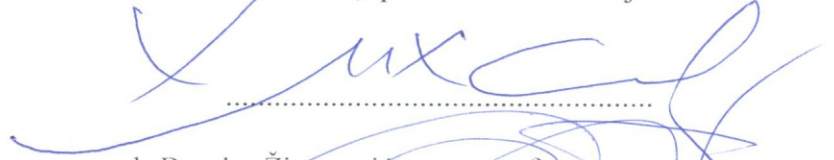
Na osnovu izloženog, Komisija predlaže Nastavno-naučnom veću Beogradske bankarske akademije - Fakultet za bankarstvo, osiguranje i finansije u Beogradu i Senatu Univerziteta UNION u Beogradu, da usvoji ovaj referat i da saglasnost za javnu odbranu doktorske disertacije mr Une Sikimić, pod nazivom „**Analiza faktora migracije regularnih kreditnih plasmana u neperformansne plasmane u poslovnim bankama Republike Srbije**“.

U Beogradu,

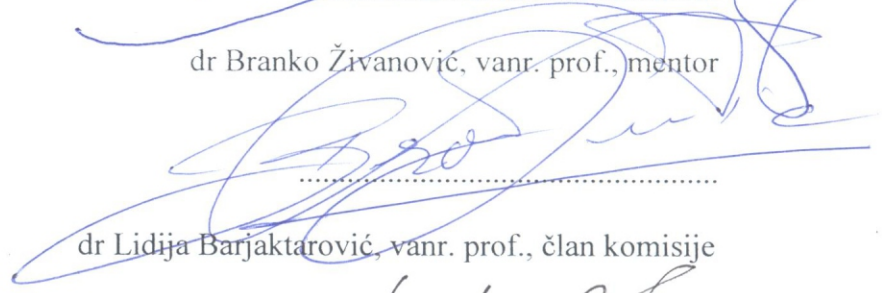
18. jul 2016. godine

Članovi Komisije

Prof. dr Hasan Hanić, predsednik komisije

dr Branko Živanović, vanr. prof., mentor

dr Lidija Barjaktarović, vanr. prof., član komisije

